

Monitor onderwijsloopbanen

Over jongeren en jongvolwassenen in de
RMC-subregio Eem

Factsheet meting 2020

Rita Kennis
Kelly Beurskens

Nijmegen, mei 2021

Projectnummer: 2020.042

© 2021 KBA Nijmegen

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, en evenmin in een retrieval systeem worden opgeslagen, zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van KBA Nijmegen.

No part of this book/publication may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the publisher.

Inhoudsopgave

Definitie- en begrippenlijst	1
De belangrijkste uitkomsten	3
1 Inleiding	5
1.1 De monitor	5
1.2 Data en privacy	6
1.3 Leeswijzer en overzicht van tabellen	6
2 Uitkomsten eerste meting	9
2.1 De jongeren in de regio	9
2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?	9
2.3 Aandacht voor kwetsbare jongeren	11
2.4 Loopbanen in het vo	17
2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten	22
2.6 Nieuwkomers in de regio	30

Definitie- en begrippenlijst

In deze rapportage worden verschillende definities en begrippen gebruikt. Hieronder zijn de belangrijkste benoemd en omschreven.

Startkwalificatie

Een startkwalificatie is een havo- of vwo-diploma of een mbo-diploma op niveau 2 of hoger.

Jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie

Jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie zijn jongeren die geen opleiding volgen en geen startkwalificatie hebben gehaald. Een groot deel van hen is *voortijdig schoolverlater* (zie hierna). Een ander deel van deze groep is echter niet kwalificatieplichtig, of wordt niet standaard als vsv'er meegeteld. Dit zijn jongeren voor wie de laatst gevolgde opleiding *eindonderwijs* was (zie hierna). Daarnaast is een klein aantal jongeren *vrijgesteld van de leerplicht*. Deze groepen (vsv'ers, eindonderwijs, vrijgesteld van de leerplicht) vormen samen de totale groep jongeren niet in opleiding zonder startkwalificatie.

Voortijdig schoolverlater (vsv'er)

Voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een aantal groepen vormen daarop een uitzondering:

- Jongeren die geen startkwalificatie hebben maar wel een mbo-1 diploma én minimaal 12 uur in de week werk hebben tellen niet mee als vsv'er.
- Jongeren die onderwijs hebben gevolgd in het vso met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding zijn niet kwalificatieplichtig en worden daarom niet meegeteld als vsv'er.
- Een leerling met een getuigschrift van het praktijkonderwijs is niet kwalificatieplichtig en wordt daarom niet meegeteld als vsv'er.

De gebruikte data laat het niet toe om bovenstaande definitie volledig te volgen. Daarom hebben we enkele aanpassingen gedaan in de definiëring van de groep vsv'ers:

- We hebben geen zicht op het hebben van werk van gediplomeerde mbo-1-studenten. Daarom worden alle gediplomeerde mbo-1-studenten die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er;
- De uitstroomprofielen van jongeren die in het vso zitten of hebben gezeten zijn niet (altijd) bekend. Daarom worden alle vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er (in cluster 3 hebben bijna alle leerlingen het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding). Vso-uitstromers uit de andere clusters (1, 2 en 4) die geen vervolgopleiding zijn gaan doen worden wél meegeteld als vsv'er, tenzij bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding.
- We weten niet of uitstromers uit het praktijkonderwijs een getuigschrift hebben. Daarom worden alle uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgopleiding volgen niet meegeteld als vsv'er.

Op bepaalde plekken in de rapportage maken we onderscheid tussen *nieuwe* en *oude* vsv'ers. Het ministerie van OCW werkt voor het bepalen van het aantal voortijdig schoolverlaters met een teldatum van 1 oktober. Jaarlijks wordt de 'stand' op die datum op 'nul' gezet en wordt elke vsv'er

na die datum als *nieuwe vsv'er* geregistreerd. *Oude vsv'ers* zijn jongeren die al langer dan één jaar aaneengesloten vsv'er zijn.

Eindonderwijs

De groep jongeren met eindonderwijs bestaat uit jongeren die geen opleiding volgen en geen startkwalificatie bezitten, maar die niet als vsv'er worden meegeteld omdat het gevolgde onderwijs als eindonderwijs gezien kan worden.

Het gaat om:

- Jongeren met een mbo-1-diploma die na de entreeopleiding geen (vervolg)opleiding meer volgen;
- Vso-uitstromers van cluster 3 die geen vervolgopleiding zijn gaan doen. Deze jongeren zijn ook vrijgesteld van de kwalificatieplicht;
- Vso-uitstromers uit andere clusters die geen vervolgopleiding zijn gaan doen en van wie bekend is dat zij zijn uitgestroomd met het uitstroomprofiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding;
- Uitstromers uit het praktijkonderwijs die geen vervolgopleiding zijn gaan volgen. Ook deze jongeren zijn vrijgesteld van de kwalificatieplicht;

Kwetsbare jongere

Vanuit het ministerie van OCW wordt gesproken over Jongeren in Kwetsbare Positie (JiKP). Dit zijn jongeren die moeite hebben met het behalen van een startkwalificatie of die een grote afstand hebben tot de arbeidsmarkt. Door OCW is de groep gedefinieerd als jongeren tot 23 jaar die vanuit bepaalde onderwijsposities (praktijkonderwijs, vso-profiel arbeidsmarkt en vervolgonderwijs, vmbo-basisberoepsgerichte leerweg, mbo-1) uit het onderwijs zijn gestroomd of zijn doorgestroomd naar of binnen mbo-1 of mbo-2 in het daaropvolgende schooljaar.

In deze rapportage spreken we over kwetsbare jongeren (in plaats van Jongeren in Kwetsbare Positie) en hanteren we een iets breder begrip van de doelgroep, namelijk: iedereen die *ooit* op het praktijkonderwijs, vso of de entreeopleiding (mbo-niveau 1) heeft gezeten, of nog zit.

Inkomenssituatie van vsv'ers

In deze rapportage wordt ook gekeken naar de werk- en inkomensituatie van vsv'ers. Daarvoor worden de VSV-maandrapportages van het *Inlichtingenbureau* gebruikt. Voor het bepalen van het hoogte van het inkomen is gekozen om een indeling in categorieën te hanteren die bestaat uit geen inkomen, inkomen onder het wettelijk minimumloon (WML) en inkomen boven het wettelijk minimumloon.

De grenswaarde van het wettelijk minimumloon is bepaald aan de hand van het wettelijk minimumloon dat gold op 1 januari 2020¹ bij 21-jarigen en ouder.

Het inkomen op/onder WML is bepaald door het gemiddelde maandinkomen te berekenen over de maanden dat de jongere in de bestanden van het Inlichtingenbureau voorkomt.

De in dit rapport gekozen grenswaarde van het WML is een andere grenswaarde dan die wordt gehanteerd in de VSV-maandrapportages van het Inlichtingenbureau. Daar wordt gewerkt met zogenaamde *Prioriteiten* en wordt een grenswaarde van meer/minder dan 300 euro gehanteerd. De keuze voor WML is gemaakt omdat deze grenswaarde op een meer zinvolle manier een inschatting geeft van de mate waarin de jongere naar verwachting in zijn eigen bestaan kan voorzien.

¹ Er is gekozen voor deze peildatum, omdat deze rapportage betrekking heeft op 2019-2020.

De belangrijkste uitkomsten

Inleiding op de monitor

- In de monitor staan de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem en hun loopbaan centraal. De hoofdvraag is hoe het met hen gaat: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk? De monitor richt zich niet alleen op jongeren en jongvolwassenen die verzuimen of uitvallen, maar op *alle* jongeren en jongvolwassenen. Niet het presteren van scholen of het rendement van opleidingen staat dus centraal, maar de situatie van de jongeren en jongvolwassenen. Daarbij kijken we naar de loopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen.
- De in deze rapportage gepresenteerde uitkomsten hebben betrekking op een bijzonder schooljaar, waarin als gevolg van het coronavirus de scholen enige maanden gesloten zijn geweest, het eindexamen geen doorgang heeft gevonden en verschillende branches (o.a. horeca) een periode gesloten zijn geweest. Als gevolg daarvan wijken bepaalde cijfers in deze meting af van andere jaren (bv. diplomering in het vo). Op andere vlakken zijn gevolgen minder duidelijk zichtbaar, maar worden die mogelijk in de komende jaren alsnog zichtbaar.

Hoe gaat het met de jongeren in de regio?

- Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie.
- Een klein deel van de jongeren verlaat jaarlijks het onderwijs zonder startkwalificatie. Het betreft ruim één op de tien 20- en 22-jarigen. Van hen is ongeveer driekwart voortijdig schoolverlater en voor een kwart van de jongeren was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs.

Aandacht voor kwetsbare jongeren

- Kwetsbare jongeren zijn vaker dan niet-kwetsbare jongeren vsv'er. In absolute aantallen gezien zijn de meeste vsv'ers echter niet-kwetsbaar.
- Ongeveer 40 procent van de vso-uitstromers uit cluster 4 en 60 procent van de praktijkonderwijs uitstromers kiest voor een vervolgopleiding in het mbo.
Vier jaar na de overstap heeft bijna twee derde van deze vso- en pro-overstappers een startkwalificatie behaald. Tegenover deze jongeren staat ook een minder succesvolle groep. Ongeveer een kwart van de overstappers vanuit het praktijkonderwijs en vso cluster 4 naar mbo valt vroegtijdig uit en is daardoor vsv'er.
Na vier jaar in het mbo volgen nog relatief veel overstappers uit het praktijkonderwijs en vso cluster 4 een opleiding. Deels gaat het om opstomers. Een kleiner deel lijkt het gevolg van switches en studievertraging.

Loopbanen in het vo

- Het havo vormt een belangrijke onderwijssoort binnen het vo, waar veel op- en afstroom binnen plaatsvindt. Ten opzichte van de vorige metingen is een effect van de niet afgenomen centrale examens in 2020 als gevolg van corona zichtbaar. Het percentage havo-gediplomeerden ligt daardoor hoger dan in andere jaren. Daardoor is de uitstroom naar hoger onderwijs waarschijnlijk wat hoger dan in voorgaande jaren en de uitstroom naar vavo juist lager.

- Er is ook gekeken naar de doorstroom naar havo vanuit het vmbo. In de regio stroomt ongeveer 13-14 procent van de vmbo-g/t leerlingen door naar het havo, in 2019-2020 is dat met circa 16 procent iets meer. Onduidelijk is of dit een gevolg is van corona of ook een effect van het wettelijk ingevoerde doorstroomrecht. Vmbo-havo doorstromers halen op het havo minder vaak een diploma dan andere havisten. Daardoor stromen zij vaker na het havo uit naar het mbo.

Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

- Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-regio is voor het eerst sinds 2016 gedaald. Onduidelijk is in welke mate een verslechterde arbeidsmarkt als gevolg van corona van invloed is geweest op deze daling.
Een groot deel van de vsv'ers (40%) wordt dat op 18-jarige leeftijd. Het aantal voortijdig schoolverlaters neemt op die leeftijd sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.
- Met 22 jaar volgt circa 11 procent van de jongeren geen onderwijs meer zonder dat zij een startkwalificatie hebben. Voor het grootste deel betreft dit vsv'ers (8,5%, dit zijn bijna allemaal oude vsv'ers). Een kleiner deel (3,0%) bestaat uit jongeren zonder startkwalificatie voor wie het laatst gevolgde onderwijs eindonderwijs was.
- Van de 22-jarige vsv'ers heeft ruim negentig procent in het afgelopen jaar gewerkt. Hun situatie op de arbeidsmarkt is echter kwetsbaar in termen van hun kansen op het opbouwen van een zelfstandig bestaan. Veelal gaat het om niet stabiel werk met een laag inkomen (onder het wettelijk minimumloon).
Eventuele effecten van de coronacrisis waren in 2019-2020 nog niet zichtbaar op de arbeidsmarktsituatie van de 22-jarige vsv'ers.
- Het totale aantal opleidingsverlaters onder eerstejaars mbo-studenten daalt, en het deel van de studenten dat wel met een andere opleiding herstart neemt verhoudingsgewijs toe. Deze verschuiving naar meer herstarters en minder uitvallers is positief. Tegelijkertijd is de gemaakte studiekeuze voor meer dan een vijfde van de studenten niet de juiste gebleken. Dat roept ook de vraag op in hoeverre de gekozen aanpakken rondom LOB en de overstap vo-mbo effectief zijn en op het juiste moment worden ingezet.

Nieuwkomers in de regio

- Nieuwkomers kunnen gezien worden als een kwetsbare groep jongeren, in ieder geval wat betreft hun onderwijsloopbaan. In dit onderzoek is naar een beperkte groep nieuwkomers gekeken. Slechts een heel klein deel van deze jongeren volgt onderwijs. Meer duiding is nodig om deze cijfers goed te kunnen interpreteren.

1 Inleiding

1.1 De monitor

Het percentage voortijdig schoolverlaten in de RMC-subregio Eem is na enkele jaren van stijging in het afgelopen jaar weer gedaald. De subregio Eem wil graag meer inzicht in de onderwijsloopbanen van de jongeren. Daarom wordt er onderzoek gedaan. De gemeente Amersfoort heeft als contactgemeente van de RMC-subregio Eem opdracht verleend voor monitoring.

In de monitor staan de jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem en hun loopbaan centraal. De hoofdvraag is hoe het met hen gaat: zitten ze op school, halen ze een diploma, krijgen ze ondersteuning, hebben ze werk? De monitor richt zich niet alleen op jongeren en jongvolwassenen die verzuimen of uitvallen, maar op alle jongeren en jongvolwassenen. Niet het presteren van scholen of het rendement van opleidingen staat dus centraal, maar de situatie van de jongeren en jongvolwassenen. Daarbij kijken we naar de loopbaan en belangrijke peilmomenten daarbinnen. Dit doen we door te kijken naar de (onderwijs)situatie van alle jongeren en jongvolwassenen woonachtig in de RMC-subregio Eem op 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd (peildatum 1 oktober 2020). De peilmomenten zijn zo gekozen dat ze verschillende fasen en overgangsmomenten in de loopbaan bestrijken en tegelijk voor beleid relevante grenzen markeren.

Een bijzonder jaar door het coronavirus

De in deze rapportage gepresenteerde uitkomsten hebben betrekking op een bijzonder schooljaar, waarin als gevolg van het coronavirus de scholen enige maanden gesloten zijn geweest, het eindexamen in het vo geen doorgang heeft gevonden en verschillende branches (o.a. horeca) een periode gesloten zijn geweest. Als gevolg daarvan wijken bepaalde cijfers in deze meting af van andere jaren (bv. diplomering in het vo). Op andere vlakken zijn gevolgen minder duidelijk zichtbaar, maar worden die mogelijk de komende jaren alsnog zichtbaar. Waar relevant wordt in de tekst verwezen naar bijzonderheden als gevolg van corona.

1.2 Data en privacy

We maken voor de monitor gebruik van verschillende data die betrekking hebben op de jongeren woonachtig in de RMC-subregio Eem. Het gaat om onderwijsgegevens en gegevens die betrekking hebben op werk en inkomen² van vsv'ers.³ Daarbij staat voorop dat de privacy van de jongeren en jongvolwassenen goed gewaarborgd blijft. Over de vorm waarin en de manier waarop de data moesten worden aangeleverd zijn duidelijke (procedurele) afspraken gemaakt, in overeenstemming met de privacywetgeving (AVG). Een uitgebreide verantwoording van de werkwijze vindt u [hier](#).

We hebben alle data gekoppeld tot één databestand. Tenzij anders vermeld, zijn alle cijfers, grafieken en tabellen in deze rapportage gebaseerd op dit bestand.

1.3 Leeswijzer en overzicht van tabellen

We doen in deze rapportage verslag van de eerste meting van de monitor onderwijsloopbanen, in de vorm van een beknopt werkdocument met daarin de belangrijkste uitkomsten in de vorm van grafieken en tabellen. Op verschillende plekken is er de mogelijkheid om door te klikken naar aanvullende informatie of achterliggende (online) tabellen. In deze achterliggende tabellen is het mogelijk om uitsplitsingen te maken of te filteren op cijfers voor onder andere de eigen gemeente of onderwijsinstelling.⁴ Het werkdocument heeft de vorm van een factsheet. Conclusies en begeleidende tekst blijven beperkt.

De tabellen zijn geclusterd binnen zes deelthema's. Een overzicht van alle tabellen staat hieronder.

Overzicht tabellen/grafieken

	Tabel/ figuur	Omschrijving
	De jongeren in de regio	
Tabel 1	Omvang, per peilgroep ⁵	Aantal jongeren woonachtig in de RMC-regio, voor 4 leeftijdsgroepen (16, 18, 20 en 22 jaar)
Tabel 1	Samenstelling geslacht, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar geslacht
Tabel 1	Samenstelling woongemeente, per peilgroep	Uitsplitsing van de peilgroepen naar woongemeente
	Hoe gaat het met de jongeren in de regio?	
Tabel 2	Positie 1 oktober, per peilgroep	(Onderwijs)situatie voor de verschillende leeftijdsgroepen (onderwijs, vsv, niet in opleiding met startkwalificatie, plus verfijningen)
Tabel 3	Hoogst behaalde diploma, per peilgroep	Aandeel jongeren per peilgroep dat diploma in vo of mbo behaald heeft (ooit) en niveau van dat diploma

2 We hebben maandbestanden van het Inlichtingenbureau ontvangen over zes van twaalf maanden. Deze data geven daarmee geen compleet beeld. Op basis van de zes maanden waar wel data over zijn aangeleverd zijn de analyses gedaan.

3 De subregio heeft ook verzuimgegevens (R06-bestanden) aangeleverd. Deze gegevens hebben echte betrekking op de verkeerde periode, namelijk de periode ná oktober 2020 (schooljaar 2020-2021) en overlappen niet met de periode waar deze monitor betrekking op heeft (2019-2020, met peildatum oktober 2020). Ze zijn daarom niet gebruikt in deze rapportage.

4 Afhankelijk van de gepresenteerde variabelen is bepaald welke uitsplitsingsmogelijkheden relevant zijn.

5 In de monitor kijken we naar de jongeren op 16-, 18-, 20- en 22-jarige leeftijd. Deze vier groepen noemen we peilgroepen.

	Tabel/ figuur	Omschrijving
	Aandacht voor kwetsbare jongeren	
Tabel 4	Vsv en eindonderwijs zonder SK, per peilgroep	Aandeel jongeren zonder startkwalificatie niet in onderwijs, uitgesplitst in vsv en eindonderwijs, per peilgroep
Figuur 1	Vsv naar JIKP, 22-jarigen	Aandeel vsv onder JIKP'ers van 22 jaar
Figuur 2	Situatie overstappers vso-cluster 4 naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers vso-cluster 4 naar mbo, over meerdere jaren.
Figuur 3	Situatie overstappers pro naar mbo	Onderwijsloopbaan in termen van startkwalificatie en vsv van overstappers praktijkonderwijs naar mbo, over meerdere jaren.
	Loopbanen in het vo	
Figuur 4	Havo: rotonde van het vo	In- en uitstroom in en uit de bovenbouw havo (stromen vmbo-havo, havo-vwo, havo-mbo, havo-ho, havo-vsv etc.)
Tabel 5	Verblijfsduur vo	Verblijfsduur (nominaal, korter of langer dan nominaal) van vo-leerlingen, 18-jarigen
Tabel 6	Op- en afstroom vo	Voorkomen van op- en afstroom in het vo bij leerlingen die langer dan nominaal over hun vo-opleiding doen, 18-jarigen
Tabel 7	Doorstroom van vmbo naar havo	Omvang van de doorstroom van vmbo naar havo
Tabel 8	Diplomering havo voor doorstromers en niet-doorstromers	Verschillen in diplomering havo voor leerlingen die zijn doorgestroomd vanuit het vmbo in vergelijking met leerlingen die altijd havo hebben gevolgd of zijn afgestroomd vanuit het vwo
Tabel 9	Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers en niet-doorstromers	Verschillen in uitstroombestemming tussen havo-uitstromers die zijn doorgestroomd vanuit het vmbo in vergelijking met leerlingen die altijd havo hebben gevolgd of zijn afgestroomd vanuit het vwo
	Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten	
Tabel 10	Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-regio Eem	RMC-cijfers over het nieuwe aantal vsv'ers
Figuur 5	Niet in onderwijs zonder SK, per peilgroep	Uitsplitsing van de groep jongeren die niet in opleiding is zonder startkwalificatie, per peilgroep. O.a. eindonderwijs vso, eindonderwijs Entree, oud-vsv, nieuw-vsv, nieuwkomers.
Figuur 6	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 22-jarige vsv'ers
Figuur 7	vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)	Onderwijsherkomst van de 16-, 18- en 20-jarige vsv'ers
Figuur 8	Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Het hebben van werk door 22-jarige vsv'ers en de mate waarin er sprake is van stabiel werk.
Figuur 9	Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)	Hoogte van het inkomen (categorieën) van 22-jarige vsv'ers
Figuur 10	SK naar diploma, per peilgroep	Aandeel jongeren met startkwalificatie en type diploma (havo-vwo of mbo), per peilgroep
Figuur 11	Uitval in eerste verblijfsjaar mbo	Uitval (=schoolverlaters die niet elders herstarten) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)
Figuur 12	Switch in eerste verblijfsjaar mbo	Switch (van opleiding en/of school) in het eerste verblijfsjaar van het mbo, van alle jongeren woonachtig in de RMC-regio (ongeacht vestiging mbo)
	Nieuwkomers in de regio	
Tabel 11	Positie 1 oktober van nieuwkomers (lees: jongeren zonder BSN)	Het volgen van onderwijs door nieuwkomers.
Tabel 12	Laatste jaar onderwijs van vsv'ers onder de nieuwkomers (lees: jongeren zonder BSN)	Het laatste jaar waarin nieuwkomers die vsv'er zijn nog onderwijs hebben gevolgd.

2 Uitkomsten eerste meting

2.1 De jongeren in de regio

Omvang en samenstelling

Elke leeftijdsgroep (peilgroep) omvat ruim 4.000 tot ruim 5.000 jongeren. De omvang van de leeftijdsgroepen neemt af met de stijgende leeftijd. Het gaat waarschijnlijk om jongeren die verhuizen naar een (andere) stad (waaronder Utrecht) om daar een studie te volgen.⁶

Tabel 1 – Omvang en samenstelling peilgroepen naar geslacht en naar woonregio (%)

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
Man	52	52	54	52
Vrouw	48	48	46	48
Amersfoort	40	39	39	41
Baarn	6	5	5	5
Barneveld	15	16	17	17
Bunschoten	6	5	6	6
Leusden	8	8	7	6
Nijkerk	11	11	11	11
Soest	11	12	11	11
Woudenberg	4	4	4	4
Totaal N (= 100%)	5.271	5.313	4.783	4.214

- [Meer cijfers](#)

2.2 Hoe gaat het met de jongeren in de regio?

De peilmomenten bestrijken verschillende fasen en overgangsmomenten in de schoolloopbaan. Dat is ook terug te zien in de cijfers. In tabel 2 wordt de (onderwijs)positie van de verschillende peilgroepen weergegeven.

Op 16-jarige leeftijd zitten de meeste jongeren nog op het vo (64%). Een deel heeft de overstap naar het mbo al gemaakt (29%), of gaat dat bijna doen. Een kleiner deel volgt een andere route, via bijvoorbeeld het vso of praktijkonderwijs.

Met 18 jaar hebben de overstappers van het vmbo (vrijwel) allemaal de overstap naar vervolgonderwijs gemaakt. Ook de meeste havo- en vwo-leerlingen zijn gestart met een vervolgopleiding.

⁶ In de Utrechtse monitor zie we dat de groep 20- en 22-jarigen juist toeneemt door studenten die naar Utrecht trekken.

Een kleiner deel heeft zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten (7%). Deze groep bestaat uit twee subgroepen: jongeren die zijn uitgestroomd uit het praktijkonderwijs of vso (eindonderwijs; 1,6%) en voortijdig schoolverlaters (5,3%).

Het aantal voortijdig schoolverlaters neemt met 18 jaar sterk toe, tot 293 jongeren (met 16 jaar zijn dit er 31). Dit is een gevolg van het eindigen van de kwalificatieplicht met 18 jaar.

Tabel 2 – Situatie in onderwijs, per peilgroep (%)

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
In opleiding	99	86	67	44
- VO - vmbo	15,1	0,2	-	-
- VO - havo/vwo	48,7	5,6	0,1	-
- VO - anders	0,3	0,3	1,1	0,7
- VSO	2,6	1,0	0,0	-
- Praktijkonderwijs	2,7	0,3	-	-
- Mbo	28,5	43,5	22,0	10,4
- Hoger onderwijs	1,1	34,0	43,7	33,1
- VAVO/ve	0,2	1,6	0,5	0,2
Niet in onderwijs zonder SK	0,7	6,9	11,1	11,5
- VSV	0,6	5,3	8,2	8,5
- Eindonderwijs praktijkonderwijs	0,0	0,7	1,4	1,2
- Eindonderwijs vso	0,0	0,6	1,2	1,3
- Eindonderwijs mbo-1 met diploma	-	0,3	0,3	0,5
- Vrijstelling Leerplicht	0,1	-	-	-
Niet in onderwijs met SK	0,2	6,6	21,5	44,2
Totaal N (= 100%)	5.271	5.313	4.783	4.214

- [Meer cijfers](#)
- [Meer cijfers](#)

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het (dus) goed: zij hebben een succesvolle schoolloopbaan die in veruit de meeste gevallen wordt afgesloten met een diploma op ten minste het niveau van de startkwalificatie. Met 20 jaar heeft 92 procent een diploma in het vo of mbo behaald, heeft 73 procent een startkwalificatie en volgt 67 procent nog steeds een opleiding. Van de 20-jarigen die geen opleiding meer volgen (33%) heeft 21 procent wel een startkwalificatie behaald. De andere 12 procent heeft dat niet. In aantallen gezien betekent dat dat circa 500 20-jarigen het initieel onderwijs hebben verlaten⁷ zonder startkwalificatie.

7 Niet per definitie in het afgelopen jaar, dat kan ook in eerdere jaren zijn geweest.

Tabel 3 – Hoogst behaalde diploma, per peilgroep (%)*

	16 jaar	18 jaar	20 jaar	22 jaar
Diploma	31	86	92	94
- Vmbo	29	38	16	8
- Havo/vwo	0	39	39	35
- Mbo-1	0	3	3	3
- Mbo-2/3/4	0	6	34	49
Geen diploma	69	14	8	6
Totaal N (= 100%)	5.271	5.313	4.783	4.214

* De gepresenteerde cijfers laten zien wat het hoogste diploma is dat jongeren *ooit* hebben behaald. Het gaat dus niet om behaalde diploma's in het afgelopen jaar.

- [Meer cijfers](#)
- [Meer cijfers](#)

Conclusie

Met veruit de meeste jongeren in de regio gaat het goed. Zij volgen een opleiding en/of hebben een startkwalificatie. Met een klein deel van de jongeren gaat het in de schoolloopbaan minder goed. Zij verlaten het onderwijs zonder startkwalificatie. Dat is vooral zichtbaar bij het bereiken van de 18-jarige leeftijd. Dan eindigt de kwalificatieplicht en daardoor neemt het aantal en percentage vsv'ers sterk toe.

Op 20- en 22-jarige leeftijd is ruim één op de tien jongeren [niet in onderwijs zonder startkwalificatie](#). In aantallen zijn dat ruim 500 20-jarigen en bijna 500 22-jarigen. In de meeste gevallen (circa 75%) gaat het om (oude) vsv'ers.

2.3 Aandacht voor kwetsbare jongeren

Een deel van de jongeren in de regio heeft extra aandacht en ondersteuning nodig om onderwijs te (kunnen) volgen. Het gaat om jongeren die onderwijs volgen binnen het voortgezet speciaal onderwijs (vso), praktijkonderwijs of een entreeopleiding. Daarnaast is er ook een groep jongeren die binnen het reguliere onderwijs (vo en mbo) of in de overgang van vo naar mbo extra zware ondersteuning krijgt.

In deze monitor kijken we naar de effecten die dat heeft op de schoolloopbaan, maar deze ondersteuning heeft ook belangrijke andere effecten. Dat geldt met name voor de ondersteuning en begeleiding die geboden wordt binnen het vso cluster 4 en de entreeopleiding. Het gaat dan bijvoorbeeld om de ondersteuning van het gezin, het verbeteren van het welbevinden van de jongere en (andere) activiteiten om jongeren op het rechte pad te houden. De opbrengsten van de inspanningen die binnen deze school/onderwijstypen worden gedaan zijn dus groter dan alleen het behalen van een diploma of startkwalificatie.

We zoomen in deze paragraaf eerst in op de situatie van kwetsbare 22-jarigen. Vervolgens gaan we dieper in op de doorstroom van vso en praktijkonderwijs naar mbo.

Kwetsbaar en de kans op voortijdig schoolverlaten

In paragraaf 2 kwam aan de orde dat ruim één op de tien 20- en 22-jarigen (nog) geen startkwalificatie heeft behaald en geen onderwijs volgt. Een deel van deze jongeren volgde onderwijs dat

niet tot een startkwalificatie leidt. Het gaat om jongeren die na het praktijkonderwijs, vso cluster 3 of entreeopleiding geen vervolgonderwijs meer volgen. Dit onderwijs is [eindonderwijs](#) geweest. Deze jongeren worden niet meegeteld als vsv'er. Voor de andere jongeren geldt dat niet: hen is het om andere redenen niet gelukt een startkwalificatie te halen. Zij worden wél meegeteld als vsv'er. Deze groep is divers, het gaat om jongeren die zijn uitgevallen in het mbo, om jongeren uit vso cluster 4 die geen vervolgopleiding zijn gaan doen, overstappers van praktijkonderwijs naar mbo die uitvallen in het mbo, etc.

De volgende tabel laat zien welk deel van de jongeren zonder startkwalificatie die ook geen onderwijs volgen vsv'er is en welk deel valt binnen de groep van eindonderwijs.

Tabel 4 – Voortijdig schoolverlaten (vsv) en eindonderwijs zonder startkwalificatie (SK), per peilgroep (%)

	Vsv	Eindonderwijs zonder SK	Totaal niet in opleiding zonder SK
16 jaar	0,6	0,1	0,7
18 jaar	5,3	1,6	6,9
20 jaar	8,2	2,9	11,1
22 jaar	8,5	2,9	11,5

- [Meer cijfers](#)

De mate waarin jongeren een startkwalificatie halen verschilt. Onder de jongeren met een achtergrond in het vso, pro of entree (['kwetsbare' jongeren](#)) is dit percentage lager dan onder niet- of minder kwetsbare jongeren.

In het volgende figuur 1 hebben we voor de verschillende (deel)groepen kwetsbare jongeren van 22 jaar die we onderscheiden en voor de groep kwetsbare 22-jarigen als totaal in beeld gebracht wat hun (onderwijs)positie is op 22-jarige leeftijd. Voor elke (deel)groep is in het figuur ook zichtbaar welk deel van de jongeren die met 22 jaar nog onderwijs volgt (lichtblauw + donkerblauw) wél al een startkwalificatie bezit (het donkerblauwe deel in het figuur) en welk deel (nog) niet (het lichtblauwe deel). In algemene zin heeft het merendeel van de kwetsbare jongeren die met 22 jaar nog een opleiding volgt wel al een startkwalificatie.

Per (deel)groep vallen andere dingen op:

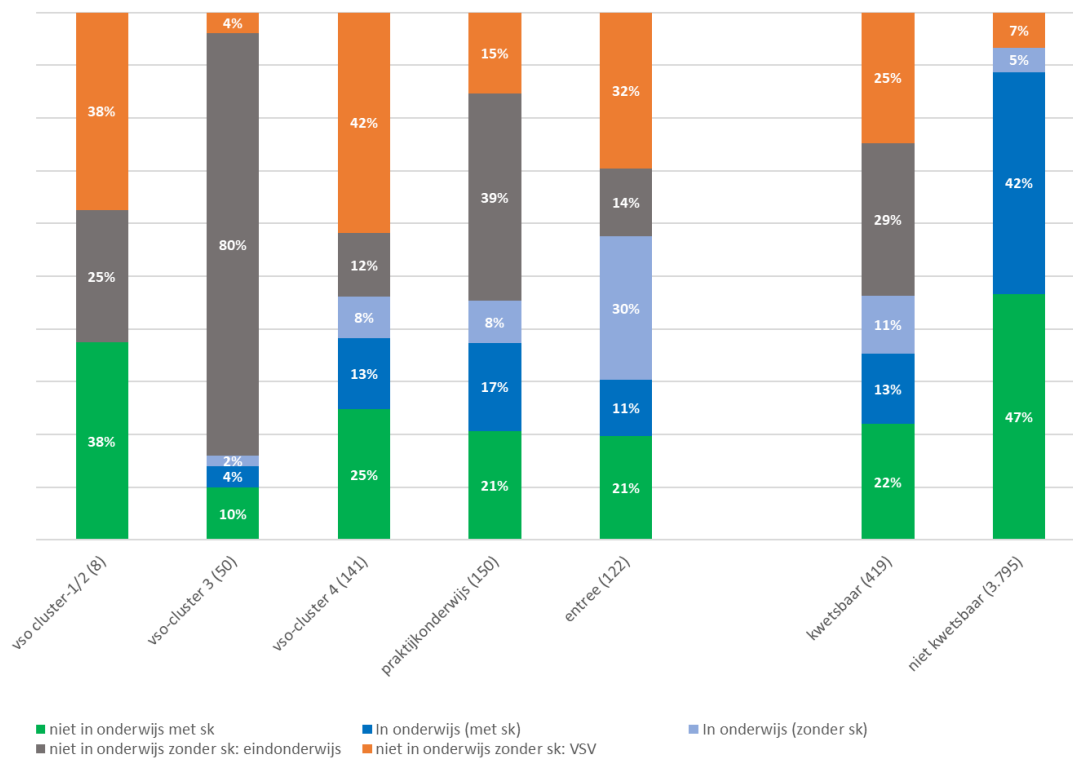
- Jongeren uit het vso cluster 3⁸ zijn meestal niet kwalificatieplichtig, omdat zij uitstromen met het profiel arbeidsmarktgericht of dagbesteding. Hun onderwijsloopbaan eindigt meestal na uitstroom van het vso. Voor 86 procent van de 22-jarigen die ooit in cluster 3 onderwijs heeft gevolgd, geldt dat zij geen startkwalificatie hebben (grijs+oranje+lichtblauw). Voor de meeste jongeren (80%) is het gevolgde onderwijs in cluster 3 eindonderwijs geweest.
- Jongeren die ooit in het vso cluster 4 hebben gezeten zijn op 22-jarige leeftijd relatief vaak vsv'er (42%). Dat zijn deels jongeren die na uitstroom van het vso geen vervolgopleiding zijn gaan doen, deels jongeren die na de overstap van vso naar mbo zijn uitgevallen in het mbo en deels jongeren die wel een mbo-1 diploma hebben behaald maar

8 Onder cluster 3 van het vso vallen scholen voor leerlingen met verstandelijke (zeer moeilijk lerend) beperkingen en/of lichamelijke beperkingen en leerlingen die langdurig ziek zijn.

niet verder zijn gaan leren op mbo niveau 2 of hoger. Tegenover de groep vsv'ers staat een iets kleinere groep (38%) die wel een startkwalificatie heeft behaald (groen+donkerblauw).

- Bij de jongeren die ooit praktijkonderwijs hebben gevolgd zijn ook verschillende subgroepen te onderscheiden. Enerzijds is voor 39% van de jongeren het praktijkonderwijs eindonderwijs geweest. Anderzijds is er een grote groep die wel een vervolgopleiding is gestart. Een deel is daar zonder diploma uitgevallen (15%). Toch heeft ook ruim een derde wél een startkwalificatie weten te behalen (groen+donkerblauw).
- Bij de subgroep jongeren die (ooit) een entreeopleiding heeft gevolgd valt op dat een relatief groot deel van de jongeren met 22 jaar nog een opleiding volgt (41%). Dit zijn veelal jongeren die nog geen startkwalificatie bezitten en een mbo-2-opleiding volgen. Bijna één op de drie jongeren is vsv'er (oranje). Een ongeveer even grote groep heeft wel een startkwalificatie behaald (groen+donkerblauw).

Figuur 1 – Percentage vsv naar kwetsbare en niet-kwetsbare jongeren, 22-jarigen (%)⁹

- [Meer cijfers](#)

De groep 22-jarige kwetsbare jongeren als totaal (de verschillende deelgroepen samen) is op die leeftijd vaker dan niet-kwetsbare jongeren voortijdig schoolverlater (25% versus 7%). In absolute aantallen bekeken zijn de meeste vsv'ers echter niet-kwetsbaar. In totaal 104 kwetsbare jongeren

⁹ In deze figuur is gekeken of de 22-jarigen ooit in de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten. Jongeren die in meerdere van de onderscheiden onderwijstypen hebben gezeten (bijvoorbeeld praktijkonderwijs en later ook mbo-1) komen dan in meerdere 'staafjes' van het figuur voor.

zijn op 22-jarige leeftijd voortijdig schoolverlater (25%)¹⁰, tegenover 253 niet-kwetsbare 22-jarigen (7%).

We kunnen ook kijken naar verschillen in behaalde startkwalificaties. Dan komt naar voren dat in totaal 35 procent van alle kwetsbare 22-jarigen een startkwalificatie heeft. Onder niet-kwetsbare 22-jarigen heeft 89 procent een startkwalificatie.

Van vso en praktijkonderwijs naar mbo

Circa 40 procent van de uitstromers uit het vso cluster 4 stroomt door naar het mbo. Het gaat in de subregio Eem jaarlijks om circa 70-80 leerlingen. In het praktijkonderwijs ligt de doorstroom naar mbo met 60 procent wat hoger. Dat zijn jaarlijks zo'n 90-100 leerlingen.

In de monitor kunnen we terugkijken hoe het de jongeren is vergaan die in de afgelopen vijf jaar de overstap vanuit vso en praktijkonderwijs naar mbo hebben gemaakt. De eerste groep voor wie we dat kunnen zien, zijn de vso- en pro-leerlingen die in 2015 op het vso zaten en in 2016 in het mbo zijn gestart. Voor hen is het inmiddels het vierde jaar na de overstap (en het vijfde jaar in het mbo). De laatste groep waar we naar kijken, maakte in 2020 de overstap naar het mbo.

Overstappers vso cluster 4 naar mbo

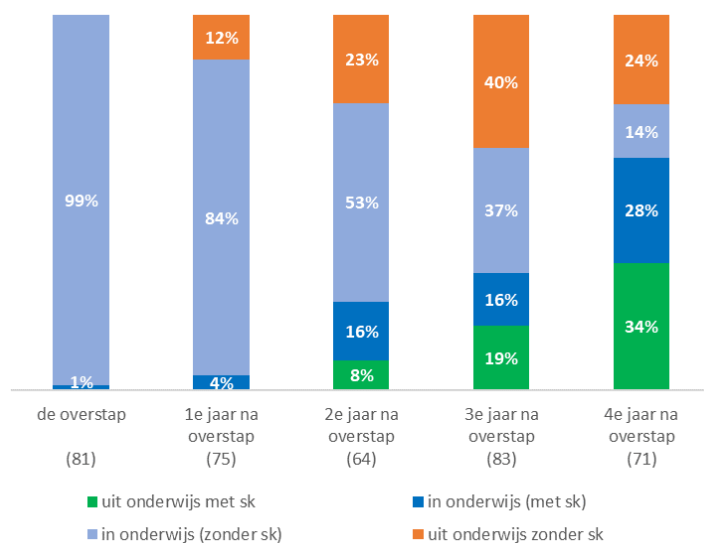
Vier jaar na de overstap heeft ruim 60 procent van de vso-naar-mbo overstappers een startkwalificatie behaald. Een flink deel van hen volgt nog een opleiding. Dit zijn meestal jongeren die na het behalen van een mbo-diploma zijn doorgestroomd naar een hoger niveau.

Van alle 71 vso-mbo overstappers volgen er 23 het vierde jaar na de overstap naar het mbo nog een opleiding. Dat doen zij in het mbo-1 (4%), mbo-2 (22%), mbo-3 (8%), mbo-4 (61%) of in een niet-bekostigd onderwijstraject (4%).

Ongeveer een kwart van de vso-mbo overstappers is vroegtijdig uitgevallen en vsv'er.

10 Oude en nieuwe vsv'ers

Figuur 2 – Percentage overstappers uit vso cluster 4 naar mbo uit onderwijs zonder startkwalificatie, per jaargroep (%)

- [Meer cijfers](#)

Overstappers praktijkonderwijs naar mbo

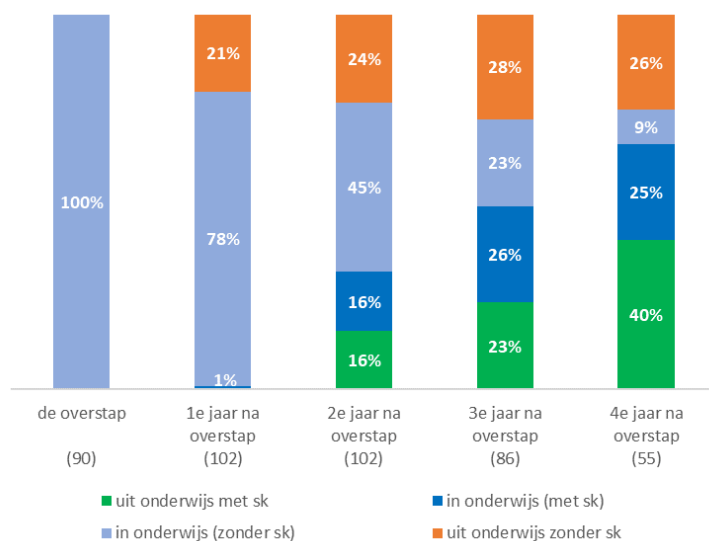
Jongeren die vanuit het praktijkonderwijs zijn overgestapt naar het mbo hebben na vier jaar ongeveer even vaak als vso-mbo overstappers een startkwalificatie behaald (65%).

Een belangrijk verschil tussen vso- en pro-leerlingen die doorstromen naar het mbo is dat pro-leerlingen vaker alleen voor de entreeopleiding naar het mbo gaan. Naast de 65 procent die een startkwalificatie heeft behaald in het vierde jaar na de overstap, heeft ook nog 7 procent succesvol een entreeopleiding als eindonderwijs afgerond.

Van alle 55 pro-mbo overstappers volgen er 18 het vierde jaar na de overstap naar het mbo nog een opleiding. Dat doen zij in het mbo-2 (50%), mbo-3 (44%), mbo-4 (11%) of in een niet-bekostigd onderwijstraject (17%). Het niveau van de opleiding is dus vaak wat lager dan de vso-mbo overstappers die nog onderwijs volgen. Toch mag het bijzonder genoemd worden dat een groot deel van de pro-mbo overstappers uiteindelijk een mbo-opleiding op niveau 2 of hoger succesvol afrondt en met startkwalificatie het mbo verlaat. Het praktijkonderwijs is namelijk gericht op jongeren waarvan verwacht wordt dat zij niet in staat zijn om een startkwalificatie te behalen.

Net als de overstappers vanuit het vso naar mbo is het vierde jaar na de overstap naar mbo ook ongeveer een kwart (26%) van de pro-mbo doorstromers vroegtijdig uitgevallen en vsv'er.

Figuur 3 – Percentage overstappers uit **praktijkonderwijs** naar mbo uit onderwijs zonder startkwalificatie, per jaargroep (%)

- [Meer cijfers](#)

In vergelijking met andere regio's¹¹ is het percentage leerlingen dat het vierde jaar na de overstap naar het mbo een startkwalificatie heeft behaald in de subregio Eem wat hoger. Zo heeft in de RMC-regio Utrecht 50 procent van de vso-mbo overstappers en 45 procent van de pro-mbo overstappers het vierde jaar na de overstap een startkwalificatie behaald (tegenover respectievelijk 62% en 65% in de subregio Eem). Onduidelijk is wat de verklaring hiervoor is. Het percentage doorstromers in de subregio Eem is niet hoger dan landelijk gemiddeld. Wel is *binnen* de regio het percentage doorstromers vanuit het praktijkonderwijs naar mbo gestegen, van circa 45 procent in 2016 naar ruim 60 procent in 2020.

Conclusie

Ruim één op de tien 20- en 22-jarige jongeren heeft op die leeftijd (nog) geen startkwalificatie behaald en volgt geen onderwijs. Van hen is ongeveer driekwart voortijdig schoolverlater en voor een kwart van de jongeren was het gevolgde onderwijs (pro, vso, entree) eindonderwijs. De 22-jarige vsv'ers zijn relatief vaker kwetsbare jongeren. In absolute aantallen zijn de meeste vsv'ers echter niet-kwetsbaar.

Ongeveer 40 procent van de vso cluster 4 uitstromers en 60 procent van de praktijkonderwijs uitstromers kiest voor een vervolgopleiding in het mbo. Vier jaar na de overstap heeft bijna twee derde van deze vso- en pro-overstappers een startkwalificatie behaald. Een kwart van de leerlingen is vroegtijdig uitgevallen en vsv'er.

Het vierde jaar na de overstap volgen nog relatief veel overstappers een opleiding (42% van de vso-mbo overstappers en 34% van de pro-mbo overstappers). Op basis van de gepresenteerde

¹¹ De analyse naar het succes van overstappers van vso en praktijkonderwijs naar mbo hebben we in meerdere regio's en over dezelfde periode gedaan.

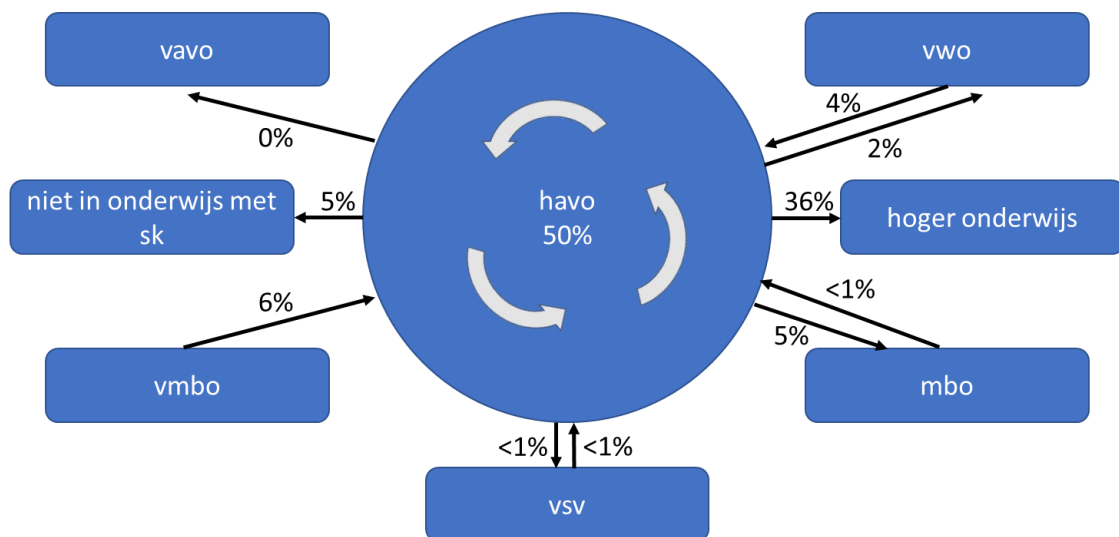
cijfers lijkt dit voor een deel om opstroom te gaan. Een kleiner deel lijkt het gevolg van switches en studievertraging (bv. diegenen die nog een mbo-1 of mbo-2-opleiding volgen).

2.4 Loopbanen in het vo

Het havo is een belangrijke onderwijssoort binnen het vo. Het wordt door een grote groep jongeren gevolgd. Binnen het havo is sprake van grote verschillende stromen: opstroom van leerlingen vanuit het vmbo, afstroom van vwo-leerlingen. Om die reden noemen we het havo de rotonde van het vo.

Uitgangspunt in onderstaande figuur zijn de 3.240 leerlingen in de bovenbouw van het havo op 1 oktober 2019 (schooljaar 2019-2020). Gepresenteerd is de onderwijssituatie van deze jongeren op 1 oktober 2020.

Figuur 4 – Rotonde van het havo: in- en uitstroom in de bovenbouw van het havo (%)

Van de jongeren die in 2019-2020 onderwijs binnen het havo volgden zat één jaar later de helft nog steeds in het havo. Dit zijn jongeren die van havo-4 naar havo-5 zijn gegaan of jongeren die zijn gedoubleerd of gezakt binnen havo-4 of havo-5. De andere helft is uitgestroomd. Logischerwijs stromen de meeste leerlingen door naar een hbo-opleiding (36%). Een klein deel van de leerlingen stroomt – veelal zonder havodiploma – uit richting het mbo (5%), stroomt door naar het vwo (2%) of volgt tijdelijk geen opleiding (5%, dit is vaak een ‘tussenjaar’).

In 2019-2020 waren de vo-scholen door de coronacrisis een aantal weken gesloten. Ook de centrale examens zijn in 2019-2020 door corona niet doorgegaan. Daardoor is het percentage leerlingen dat een havodiploma heeft gehaald wat hoger dan in andere jaren. Dat is ook zichtbaar in de uitstroom: het aantal ongediplomeerde havo-uitstromers is veel kleiner (8,4%) dan het aantal ongediplomeerde havo-uitstromers in 2018-2019 en 2017-2018 (respectievelijk 15,9% en 15,6%) (zie ook hierna: doorstroom naar en van het havo). Hoewel referentiecijfers voor de subregio Eem ontbreken, zien we in andere regio's dat als gevolg van dit hogere diplomaresultaat de uitstroom

naar hoger onderwijs hoger is dan in andere jaren en de uitstroom naar vavo juist kleiner (vrijwel nihil in de subregio Eem). Het is waarschijnlijk dat dit ook in de subregio Eem het geval is.

Van de 18-jarigen die als laatste onderwijsniveau in het vo het havo volgden, heeft 38 procent er langer over gedaan dan de beoogde vijf jaar. Bij bijna de helft (47%) van deze jongeren kan deze langere studieduur worden verklaard door op- of afstroom. Voor de andere helft blijken doublures de oorzaak te zijn van de langere studieduur.

Van alle 18-jarigen (ongeacht het laatste onderwijsniveau in het vo) rondt bijna driekwart van de leerlingen de opleiding binnen de beoogde duur af. Nadrukkelijk betreft het nog een tussenstand, omdat veel vwo-leerlingen met 18 jaar nog in het zesde jaar van het vwo onderwijs volgen en een eventuele vertraging nog niet in de cijfers zichtbaar is.

Tabel 5 – Verblijfsduur in het vo, voor de 18-jarigen (%)

	Meting 1
Nominale verblijfsduur in VO	73
Langer dan nominale verblijfsduur in VO	21
Niet vast te stellen (ander onderwijstype)	6
Totaal N (= 100%)	5.166

* Voor de andere peilgroepen is verblijfsduur niet betrouwbaar vast te stellen doordat leerlingen nog in het vo onderwijs volgen (16 jaar) of omdat de onderwijsgegevens niet ver genoeg teruggaan in de tijd om het startjaar in het vo te bepalen (20- en 22-jarigen).

- [Meer cijfers](#)

Tabel 6 – Op- en afstroom in het vo, voor de 18-jarigen met een langer dan nominale verblijfsduur in het vo (%)*

	Meting 1
geen op- en afstroom in VO	62
opstroom in VO	20
afstroom in VO	15
op- en afstroom in VO	3
Totaal N (= 100%)	1.073

* Voor de andere peilgroepen is op- en afstroom niet betrouwbaar vast te stellen doordat leerlingen nog in het vo onderwijs volgen (16 jaar) of omdat de onderwijsgegevens niet ver genoeg teruggaan in de tijd om het startjaar in het vo te bepalen (20- en 22-jarigen).

- [Meer cijfers](#)

Doorstroom naar en van het havo

Per 1 augustus 2020 is er een nieuwe wet ingegaan die het doorstroomrecht van vmbo naar havo en van havo naar vwo regelt. Vmbo-leerlingen kunnen zonder extra voorwaarden doorstromen naar het havo als zij in tenminste één extra algemeen vormend vak op het vmbo succesvol eind-examen hebben gedaan. Voor havoleerlingen die willen doorstromen naar het vwo geldt hetzelfde. Scholen kunnen zelf geen eigen toelatingsbeleid meer voeren met betrekking tot kennis, vaardigheden of leerhouding van doorstromende gediplomeerde leerlingen.

Tabel 7 – Doorstroom van vmbo naar havo (%) van vmbo-g en vmbo-t uitstromers¹², over meerdere jaren

	Uitstroom 2019-2020	Uitstroom 2018-2019	Uitstroom 2017-2018	Uitstroom 2016-2017
Geen doorstroom naar havo	84,3	86,5	87,4	86,6
Wel doorstroom naar havo	15,7	13,5	12,6	13,4
Totaal N (= 100%)	1.466	1.410	1.417	1.399

- [Meer cijfers](#)

Gemiddeld genomen stroomt circa 13-14 procent van de leerlingen door vanuit het vmbo-g/t naar het havo. Ook andersom bekeken betekent dat dat circa 14 procent van de leerlingen in de bovenbouw van het havo is doorgestroomd vanuit het vmbo. In 2019-2020 is de doorstroom naar het havo vanuit het vmbo-g/t wat hoger dan in andere jaren; bijna 16 procent. Het is niet duidelijk of dit een gevolg is van een hoger diplomaresultaat (door corona, zie eerder), of dat dit een effect is van de nieuwe wetgeving.

Het percentage leerlingen dat doorstroomt vanuit het vmbo-g/t varieert sterk van school tot school en loopt uiteen van 0 tot 25 procent van alle vmbo-g/t leerlingen.

Als we inzoomen op het onderscheid tussen vmbo-g en vmbo-t dan is zichtbaar dat vmbo-t leerlingen (veel) vaker doorstromen naar havo (17,9%) dan vmbo-g leerlingen (3,9%). In combinatie met het gegeven dat er relatief weinig leerlingen in de gemengde leerweg zitten (231 uitstromers uit vmbo-g tegenover 1235 vmbo-t uitstromers), bestaat 96 procent van de totale doorstroom van vmbo-g/t naar havo uit leerlingen van de theoretische leerweg.

Landelijk stroomt jaarlijks circa 17 procent van de leerlingen met een vmbo-t-diploma en 3,5 procent van de gediplomeerde vmbo-g-leerlingen door naar het havo.¹³ De doorstroom in de RMC-subregio Eem in 2019-2020 is dus ongeveer vergelijkbaar.

Verschillen in de uitstroom van het havo tussen doorstromers en niet-doorstromers

Naast de omvang van de doorstroom vanuit het vmbo-g/t naar het havo is het interessant om te kijken of en hoe de uitstroom van vmbo-havo doorstromers verschilt van havoleerlingen die direct in het havo zijn ingestroomd. We kunnen daar een derde vergelijkingsgroep aan toevoegen: leerlingen die vanuit het vwo zijn afgestroomd naar het havo.

12 Uitstromers zijn gedefinieerd als alle vmbo-g en vmbo-t leerlingen in de bovenbouw van het vmbo die één jaar later niet meer in het vmbo-g of vmbo-t zitten, en zijn uitgestroomd naar havo, vwo, mbo, vavo-havo of vsv'er zijn.

13 Bron: VO-Raad (<https://www.vo-raad.nl/themas/onderwijsvergangen/onderwerpen/314>)

Allereerst kijken we naar diplomering op het havo.

Tabel 8 – Percentage leerlingen dat een havodiploma haalt voor doorstromers vmbo-havo, niet-doorstromers en afstromers vwo-havo, over meerdere jaren

	Uitstroom 2019-2020	Uitstroom 2018-2019	Uitstroom 2017-2018
Doorstromers vmbo-g/t - havo	82,3	82,3	75,3
Altijd havo	92,7	84,2	85,8
Afstromers vwo-havo	97,4	94,4	91,4
Totaal	91,6 (N = 1.633)	84,1 (N = 1.513)	84,4 (N = 1.437)

- [Meer cijfers](#)

De bovenstaande tabel laat twee dingen zien:

- Doorstromers vanuit het vmbo-g/t halen minder vaak een havodiploma dan leerlingen die altijd al op de havo hebben gezeten. Onder afstromers vanuit het vwo ligt het slagingspercentage juist hoger.
- Er is in 2019-2020 een duidelijk effect zichtbaar van de niet-afgenomen centrale examens. Het slagingspercentage is zowel onder 'altijd havoleerlingen' als afstromers vwo hoger dan in andere jaren, bij altijd havoleerlingen zelfs flink hoger. Opvallend genoeg is dat effect niet zichtbaar bij de groep doorstromers vanuit het vmbo-g/t.

Ten tweede kunnen we kijken naar de uitstroombestemming. In figuur 4 bovenaan deze paragraaf zagen we al dat de meeste havoleerlingen uitstromen naar een opleiding in het hoger onderwijs. In de volgende tabel is zichtbaar dat van alle havo-uitstromers ruim 70 procent doorstroomt naar het hoger onderwijs. Ruim één op de tien uitstromers volgt na uitstroom (tijdelijk) geen opleiding.

Tabel 9 – Uitstroombestemming van havo-uitstromers, voor doorstromers vmbo-havo, niet-doorstromers en afstromers vwo-havo, uitstroom 2019-2020

	Doorstromers vmbo-havo	Altijd havo	Afstromers vwo-havo	Totaal uitstroom
Hoger onderwijs	70	71	76	72
MBO	13	9	3	9
Vavo	6	3	2	3
Vwo	1	5	4	5
Overig onderwijs	1	0	-	0
Niet in opleiding met startkwalificatie	7	11	13	11
VSV	2	0	1	1
Totaal N (= 100%)	192	1.309	116	1.633

- [Meer cijfers](#)

Tussen de verschillende onderscheiden havo-groepen zijn ook enkele opvallende verschillen in de uitstroom zichtbaar: vmbo-doorstromers kiezen na het havo vaker voor een mbo-opleiding (13%) in vergelijking met de jongeren die altijd op de havo hebben gezeten of afstromers van het vwo (respectievelijk 9% en 3%). Leerlingen die altijd het havo hebben gedaan en in mindere mate ook vwo-afstromers kiezen er juist vaker voor om (weer) door te stromen naar het vwo. Ook volgen beide groepen in vergelijking met de vmbo-doorstromers vaker (even) geen opleiding na uitstroom van het havo.

Het verschil in de doorstroom naar mbo vanuit havo tussen de groepen is verklaarbaar door het feit dat vmbo-havo doorstromers minder vaak hun havodiploma halen dan de andere onderscheiden groepen. Als we alleen kijken naar de jongeren die het havo verlaten mét diploma dan verdwijnt dit verschil tussen beide groepen leerlingen.

Doorstroom van havo naar vwo

In tabel 9 zagen we al dat 5 procent van de havoleerlingen doorstroomt richting het vwo. Dat ligt in lijn met het landelijk gemiddelde.¹⁴ Leerlingen die vanuit het vmbo-g/t zijn doorgestroomd kiezen er zelden voor om daarna ook nog vwo te doen. Afstromers vanuit het vwo kiezen daar wel voor, hoewel het in aantallen om een hele kleine groep gaat. Dat betekent dat bijna alle leerlingen die vanuit het havo doorstromen naar het vwo leerlingen zijn die vanaf de brugklas op het havo (of in een brede brugklas) hebben gezeten.

Conclusie

Het havo vormt een belangrijke onderwijssoort binnen het vo, waarbinnen veel op- en afstroom plaatsvindt. In 2020 is een effect van de niet afgenomen centrale examens als gevolg van corona zichtbaar. Het percentage havo-gediplomeerden ligt daardoor hoger dan in andere jaren. Het is waarschijnlijk dat de uitstroom naar hoger onderwijs daardoor wat hoger is dan in 'normale' jaren en de uitstroom naar vavo juist lager.

Bijna 40 procent van de leerlingen op het havo heeft meer dan vijf jaar onderwijs gevolgd in het vo. Voor ongeveer de helft van de leerlingen is dat het gevolg van opstroom of afstroom naar het havo, de rest is het gevolg van doublures. Voor het hele vo (alle onderwijstypen) geldt dat ongeveer driekwart van de leerlingen de opleiding binnen de nominale duur afrondt.

Er is ook gekeken naar de doorstroom naar havo vanuit het vmbo. In de regio stroomt ongeveer 13-14 procent van de vmbo-g/t leerlingen door naar het havo. In 2019-2020 is dat met circa 16 procent iets meer. Onduidelijk is of dit een gevolg is van corona of ook een effect van het ingevoerde doorstroomrecht. Vmbo-havo doorstromers halen op het havo minder vaak een diploma dan andere havisten. Daardoor stromen vmbo-havo doorstromers vaker na het havo uit naar het mbo.

¹⁴ Bron: VO-Raad (<https://www.vo-raad.nl/themas/onderwijsvergangen/onderwerpen/314>)

2.5 Startkwalificatie en voortijdig schoolverlaten

Een deel van de jongeren verlaat het onderwijs zonder startkwalificatie. Een groot deel van hen is voortijdig schoolverlater. In onderstaande tabel zijn de officiële (voorlopige) cijfers van het ministerie van OCW over het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-subregio gepresenteerd.¹⁵

Tabel 10 – Nieuwe voortijdig schoolverlaters RMC-subregio Eem (2019-2020 betreft voorlopige cijfers)

	2019-2020			2018-2019	2017-2018	2016-2017
	VSV-ers	Vsv%	Landelijk Vsv%	Vsv%	Vsv%	Vsv%
VO	79	0,32%	0,40%	0,39%	0,33%	0,27%
MBO (incl. VAVO)	449	4,61%	4,67%	5,41%	5,24%	4,96%
Totaal VO + MBO	528	1,55%	1,72%	1,79%	1,67%	1,53%

Bron: RMC factsheets RMC-regio 16 voor de convenantsjaren 2019-2020, 2018-2019, 2017-2018 en 2016-2017.

In 2019-2020 zijn er 528 nieuwe vsv'ers in de RMC-subregio Eem, een percentage van 1,55 procent. Het percentage vsv ligt onder het landelijk gemiddelde en is de afgelopen jaren binnen de subregio ook gedaald (na een eerdere stijging).

Uit de brief van de minister van onderwijs over de aanpak voortijdig schoolverlaten¹⁶ wordt deze, ook landelijk zichtbare, daling verklaard door de effectieve inzet van alle professionals van scholen, RMC's, gemeenten en zorgpartijen en daarnaast door de verslechterde arbeidsmarkt, waardoor werk voor jongeren een minder aantrekkelijk alternatief voor onderwijs is. Deze laatste verklaring hangt samen met de coronacrisis. Onduidelijk is echter hoe groot dit effect precies is.

Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters is het hoogst onder de 18-jarigen; 40 procent van alle nieuwe vsv'ers is 18 jaar. Met het einde van de leer- en kwalificatieplicht stopt een deel van de jongeren met de opleiding die zij tot dan toe hebben gevolgd.

Net als bij het gehele vraagstuk van voortijdig schoolverlaten wordt ook de uitval na 18 jaar gekenmerkt door een grote diversiteit aan achtergronden. Een deel van de jongeren stopt met de opleiding, omdat ze genoeg hebben van school. Sommigen gaan liever werken, anderen hebben geen plan, maar willen vooral geen opleiding meer volgen. Voor een ander deel van de jongeren speelt complexe problematiek een rol, zowel op school als daarbuiten. De grote diversiteit aan achtergronden maakt het lastig om over 'het' probleem van uitval op 18 jaar te spreken. Toch heeft al deze uitval gemeen dat het moment van uitval voorspelbaar is, namelijk kort na de 18e verjaardag.

Het aandeel 18-jarigen onder de nieuwe vsv'ers is de afgelopen jaren toegenomen; eerder was nog circa een derde van alle nieuwe vsv'ers 18 jaar. Onder jongeren jonger dan 18 is het aantal

15 Er is alleen gekeken naar de (opgetelde) vsv-cijfers van jongeren woonachtig in de subregio Eem. Dit zijn jongeren woonachtig in de volgende gemeenten: Amersfoort, Baarn, Barneveld, Bunschoten, Leusden, Nijkerk, Soest en Woudenberg.

16 Kamerbrief 12 februari 2021; Voortgang aanpak voortijdig schoolverlaten

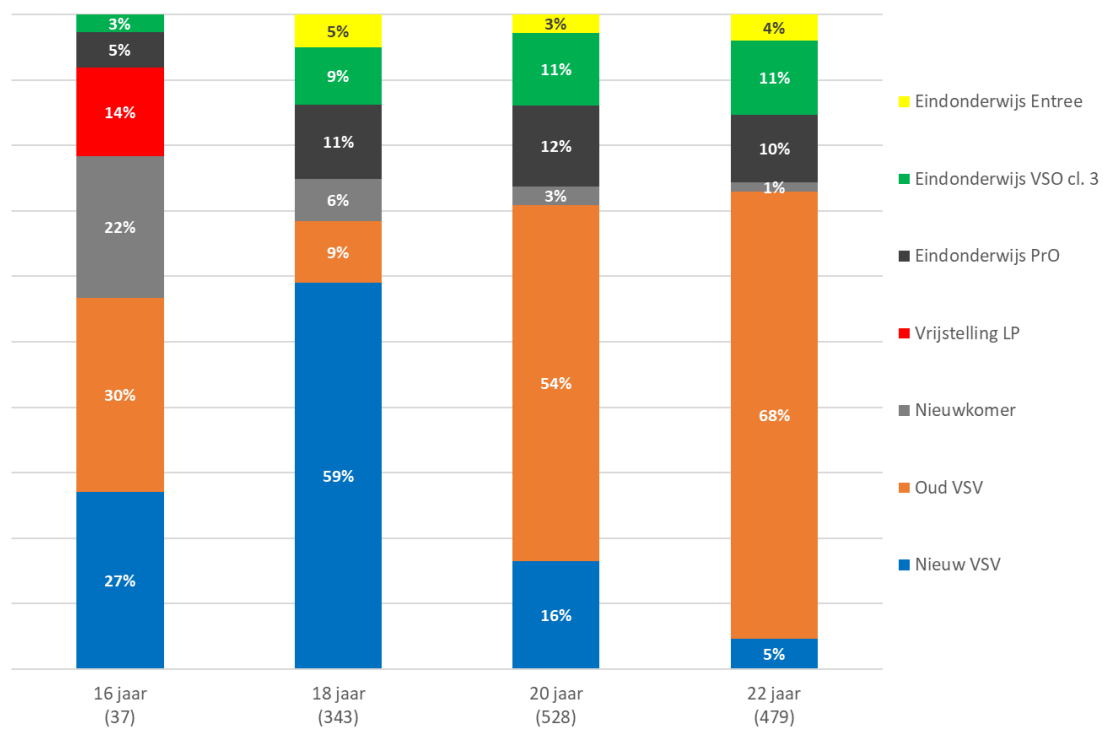
(en aandeel) vsv'ers de afgelopen jaren juist kleiner geworden. Dat waren er eerder nog 67 en zijn er in 2019-2020 nog 39.

Zoals eerder benoemd is de manier van berekenen van de vsv-cijfers door het ministerie van OCW anders dan in de monitor, omdat in de monitor ook wordt gekeken naar oude vsv'ers.

Als we inzoomen op alle vsv'ers in de verschillende peilgroepen (oude en nieuwe vsv'ers) dan zien we dat naarmate de leeftijd van de jongeren stijgt, het aandeel oud-vsv'ers groter wordt. Bij de oudere leeftijdsgroepen zijn bijna alle vsv'ers oud-vsv'ers. Veel van de oudere vsv'ers zijn dus al een aantal jaar niet meer in opleiding.

Bij de jongere leeftijdsgroepen is er vooral sprake van nieuwe vsv'ers. Opvallend is ook dat ruim een vijfde van alle 16-jarige vsv'ers nieuwkomers betreft.

Figuur 5 – Niet in onderwijs zonder startkwalificatie, per peilgroep (%)

- [Meer cijfers](#)

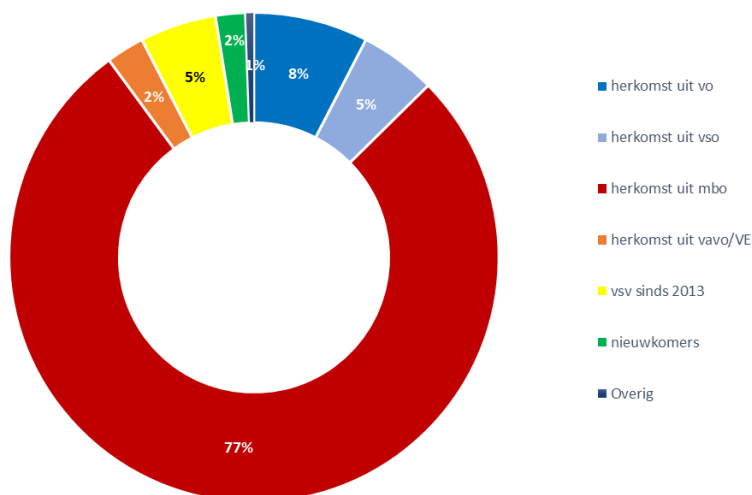
Op 22-jarige leeftijd heeft 11 procent het onderwijs verlaten zonder startkwalificatie, het gaat om bijna 500 jongeren, van wie het grootste deel (357 jongeren, 8,5%) vsv'er is. Jaarlijks komen er dus enkele honderden personen zonder startkwalificatie bij in de subregio. Een deel van hen kan en zal op latere leeftijd alsnog een startkwalificatie halen. Tegelijkertijd is er ook een groep 22-jarigen in het mbo die alsnog zonder startkwalificatie zal uitvallen.

Hieronder gaan we in op wat we weten over deze groep 22-jarigen vsv'ers.

Onderwijsachtergrond

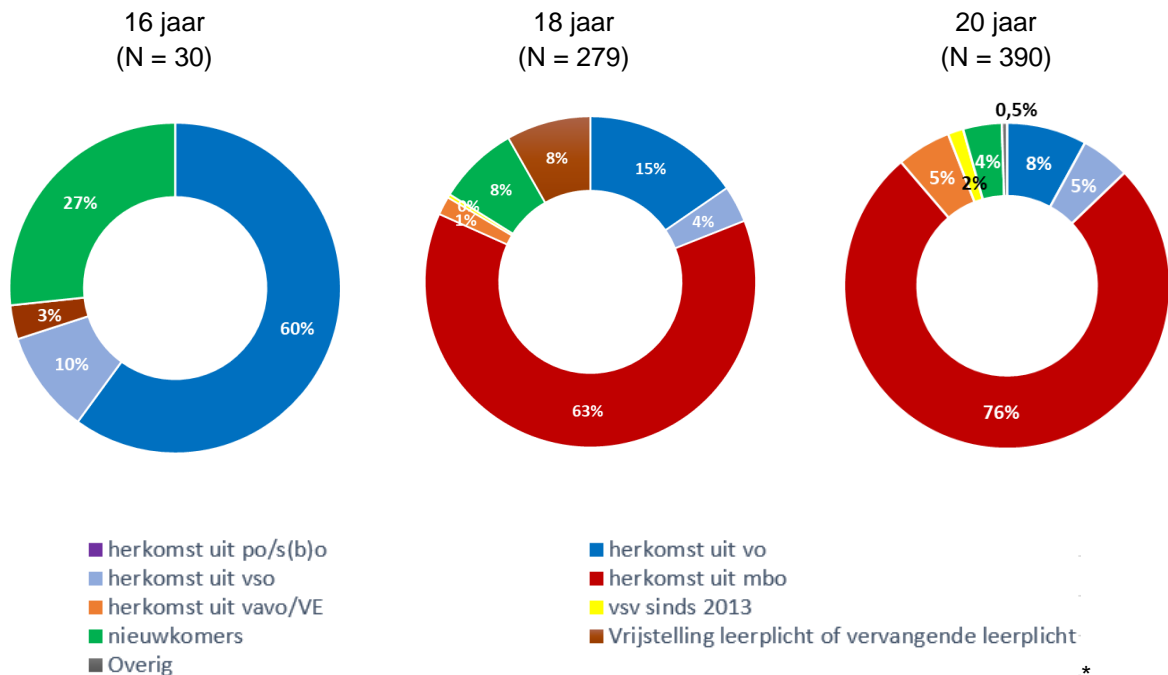
Van alle 22-jarige vsv'ers is het grootste deel afkomstig uit het mbo. Een kleiner deel is afkomstig uit het vo (8%) of vso (5%).

Figuur 6 – Vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 22-jarigen (%)

In de andere peilgroepen is het aandeel vsv'ers uit het mbo kleiner, en de groep uit het VO groter. Dat is logischerwijs vooral het geval bij de groep 16-jarige vsv'ers en in minder mate bij de 18-jarigen. Opvallend is ook het grote aandeel nieuwkomers in de groep vsv'ers op 16-jarige leeftijd: 27 procent.

Figuur 7 – Vsv'ers naar herkomst onderwijstype, 16-, 18- en 20-jarigen (%)

* Er zijn enkele jongeren die in een eerder jaar/jaren een vrijstelling van de leerplicht hadden. Op een later moment is deze vrijstelling bij deze jongeren 'opgeheven' en zijn de jongeren geen onderwijs gaan volgen.

- [Meer cijfers](#)

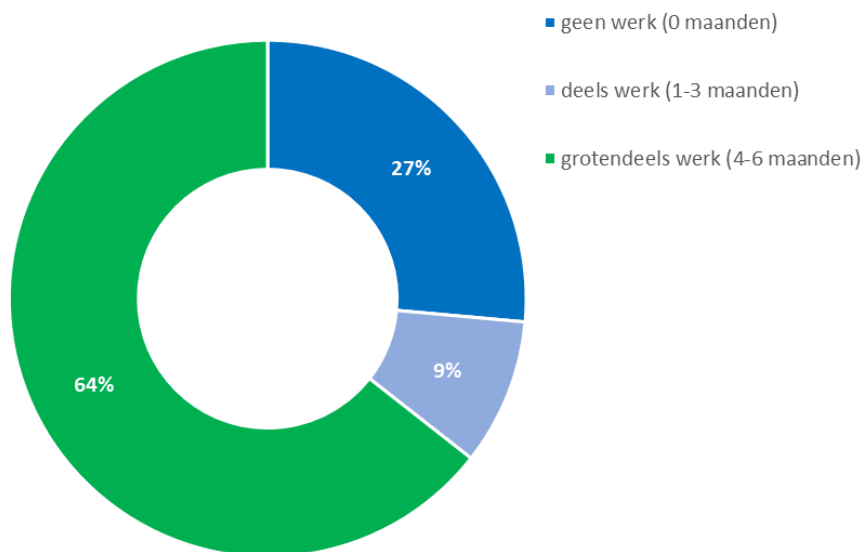
Werk en inkomen

Naast achtergrondkenmerken is het relevant om te kijken naar de arbeidsmarktsituatie en inkomenssituatie van de groep 22-jarige vsv'ers. Om dat te bepalen is geen momentopname gemaakt, maar is gekeken naar een langere periode. Door over een langere periode te kijken of iemand werk en inkomen heeft, ontstaat een betrouwbaarder beeld van hun situatie.

Met behulp van zes maandbestanden verspreid over de periode van het schooljaar 2019-2020 is gekeken naar het hebben van werk en de hoogte van het inkomen van de groep vsv'ers. Van de 357 vsv'ers is van 295 jongeren voldoende informatie bekend over het type inkomen en de hoogte daarvan. Van de overige 62 jongvolwassenen zijn geen of onvolledige gegevens bekend (minder dan 4 maanden gegevens).

Bijna twee derde van de vsv'ers heeft het grootste deel van de onderzochte maanden (4 of meer maanden) gewerkt. Tegelijkertijd heeft 27 procent in diezelfde periode juist helemaal geen werk gehad. Nog eens 9 procent heeft 1-3 maanden gewerkt.

Figuur 8 – Arbeidsmarktsituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

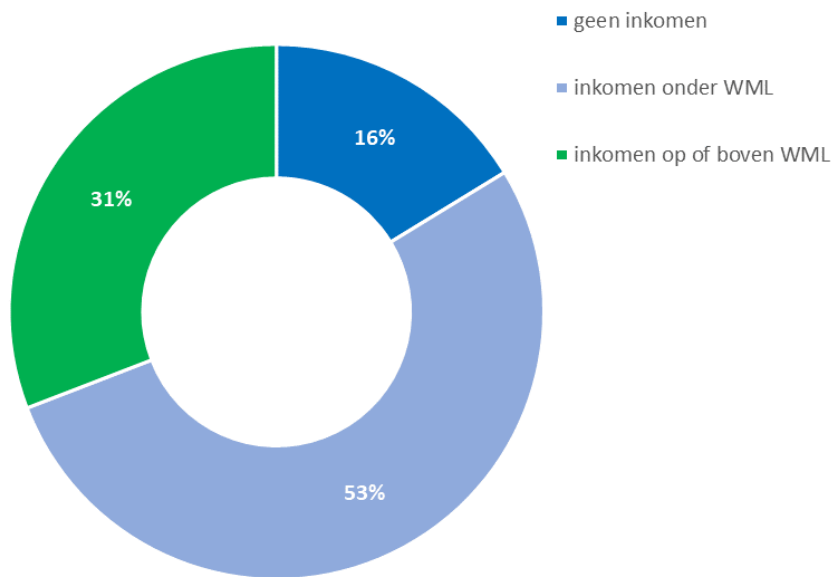
- [Meer cijfers](#)

Naast het hebben van werk is de vraag belangrijk of de vsv'ers ook zelfstandig in hun onderhoud kunnen voorzien. Daarvoor kijken we naar het inkomen: ligt dat hoger of lager dan het wettelijk minimumloon (WML). Als maatstaf nemen we het maandinkomen, ongeacht hoeveel uur per week iemand werkt. We tellen het inkomen uit werk en eventuele uitkering bij elkaar op.

Hoewel de meeste 22-jarige vsv'ers wel werk hebben, is hun inkomenssituatie vaak ongunstig en is het maar zeer de vraag of zij zich zelfstandig in hun onderhoud kunnen voorzien. Bijna zeventig procent verdiende minder dan het wettelijk minimumloon, van wie een deel (16%) zelfs helemaal geen inkomen had. Dit betreft jongeren die weliswaar in theorie werk hebben, maar in praktijk via bijvoorbeeld een 0-urencontract niet worden opgeroepen.¹⁷ Bij een inkomen boven de 0 euro maar onder het wettelijk minimumloon is meestal sprake van werk met weinig of wisselende uren. Slechts 31 procent van de 22-jarige vsv'ers verdiende in de onderzochte maanden gemiddeld meer dan het wettelijk minimumloon.

17 Het is ook mogelijk dat de polisadministratie van sommige uitzendbureaus niet goed is bijgewerkt.

Figuur 9 – Inkomenssituatie van vsv'ers, 22-jarigen (%)

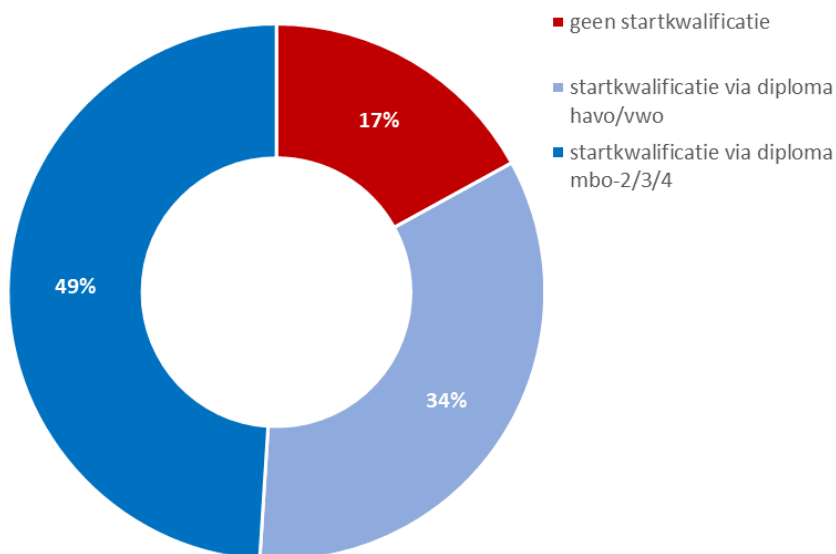
- [Meer cijfers](#)

Voor veel vsv'ers is het werk dat zij hebben dus niet stabiel en met een laag inkomen. De groep vormt daarom een belangrijke zorg, waar aandacht voor nodig is in het (vsv-)beleid van de regio.

Behaalde startkwalificaties

Van alle 22-jarigen is 17 procent er (nog) niet in geslaagd een startkwalificatie te behalen (van wie 11 ook geen onderwijs meer volgt, zie tabel 2). Tegelijkertijd hebben de meeste jongeren dus wel een startkwalificatie behaald. Circa een derde van de jongeren heeft een startkwalificatie behaald via een havo/vwo-diploma en bijna de helft heeft via een mbo-diploma een startkwalificatie behaald.

Figuur 10 – Behaalde startkwalificaties, 22-jarigen (%)

- [Meer cijfers](#)

Uitval in het mbo

Elk jaar weer maken bijna 1.500 jongeren in de regio de overstap van vo naar mbo. Er is veel aandacht voor de keuze van een passende vervolgopleiding. Dat is belangrijk, want een verkeerde studiekeuze is een van de meest voorkomende redenen van uitval. Ook in de subregio Eem is daar daarom veel aandacht voor in het regionale vsv-programma.

Uitval en switch

Of iemand een juiste opleiding heeft gekozen, blijkt vaak pas na enkele jaren. Een goed signaal is echter al de uitval en wisseling van opleiding in het eerste verblijfsjaar van het mbo. Als een student stopt in het eerste verblijfsjaar dan wisselt deze meestal naar een andere mbo-opleiding, soms op een andere school. Dat noemen we switchen. Anderen stoppen met de opleiding en starten niet direct opnieuw. Dat heet uitval. Uitval en switch zijn goede indicatoren voor de juistheid van de studie: meteen stoppen in het eerste jaar geeft immers aan dat de keuze niet goed is geweest, althans volgens de student.

Overgang vo-vmbo

Bijna alle jongeren die de overstap van het voortgezet onderwijs naar het mbo maken doen dat op 16- of 17-jarige leeftijd. Daarom kijken we in deze monitor alleen naar de jaargroepen 18, 20 en 22 jaar: de meeste 16-jarigen zijn pas net aan het eerste jaar begonnen of zitten nog in het vmbo.

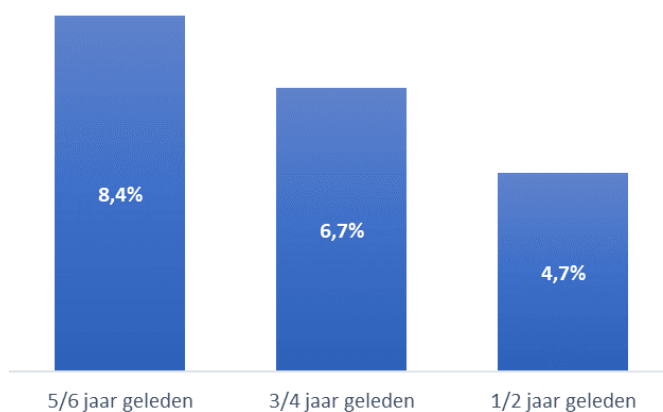
De drie jaargroepen geven een mooi beeld: omdat de meesten het eerste jaar mbo al lang(er) geleden achter de rug hebben, geeft het een goed eindbeeld van de uitval en switch. Het gaat om bijna 1.500 studenten per jaargroep.

Per oudere leeftijdsgroep kijken we als het ware verder terug in de tijd. Voor de 18-jarigen was de overstap 1-2 jaar geleden, maar voor de 22-jarigen al 5-6 jaar geleden. We kunnen dus zien of het aantal uitvallers en switchers in de loop van de jaren is gedaald.

Ondanks alle inspanningen die door partners worden geleverd om de jongere een goede studie-keuze te laten maken, blijkt die keuze niet altijd de juiste te zijn voor de jongere.

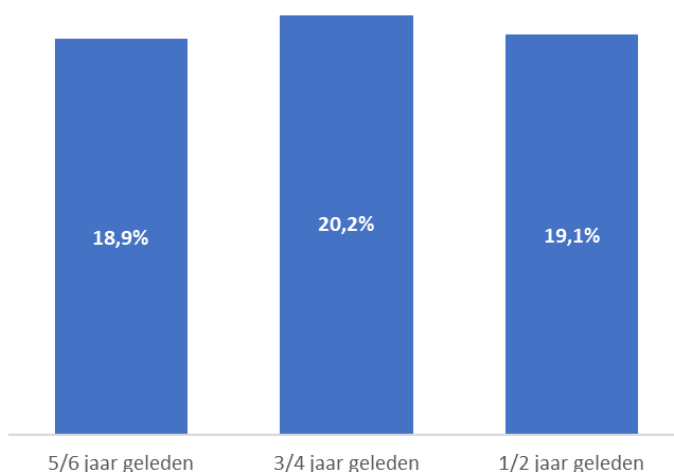
De twee onderstaande figuren laten zien dat het totale aantal opleidingsverlaters (uitval en switch bij elkaar opgeteld) de afgelopen jaren licht is gedaald: 24 procent van de mbo-studenten 1-2 jaar geleden (de nu 18-jarigen) stopt of wisselt in het eerste jaar van het mbo van opleiding, dat was 5-6 jaar geleden (de nu 22-jarigen) 27 procent. Die daling is een gevolg van het aantal uitvallers (jongeren die niet met een andere opleiding herstarten). Daardoor neemt het aandeel jongeren dat de schoolloopbaan vervolgt met een nieuwe opleiding (de switchers) relatief toe. Dat is een positieve ontwikkeling. Maar ondanks de dalende trend, stopt nog altijd meer dan 20 procent van de mbo-studenten in hun eerste verblijfsjaar met de opleiding. Dat roept ook de vraag op wat de effectiviteit is van de aandacht voor en aanpakken in loopbaanoriëntatie en -begeleiding, studie-keuze en overstappers en of deze aanpakken op het juiste moment worden ingezet.

Figuur 11 – Uitval in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)

- [Meer cijfers](#)

Figuur 12 – Switch in het eerste verblijfsjaar van het mbo (%)

- [Meer cijfers](#)

Conclusie

Het aantal nieuwe voortijdig schoolverlaters in de RMC-regio is voor het eerst sinds 2016 gedaald. Op 16-jarige leeftijd is het aantal en percentage voortijdig schoolverlaters nog relatief klein. Opvallend is wel het grote aandeel (27%) nieuwkomers onder de 16-jarige vsv'ers.

Met 18 jaar neemt het aantal voortijdig schoolverlaters sterk toe als gevolg van het einde van de kwalificatieplicht.

Met 22 jaar heeft ruim 11 procent van de jongeren het onderwijs zonder startkwalificatie verlaten. Voor het grootste deel (8,5%) betreft het vsv'ers, bij de overige jongeren is sprake van eindonderwijs (pro, vso) zonder startkwalificatie. Bijna driekwart van alle 22-jarige vsv'ers is afkomstig van het mbo. Ruim 90 procent van hen heeft in de onderzochte periode gewerkt. Hun situatie op de arbeidsmarkt is echter kwetsbaar, omdat hun kansen op het kunnen opbouwen van een zelfstandig bestaan en het voorzien in hun eigen inkomen beperkt lijken. Veelal hebben de jongeren geen stabiel werk en een laag inkomen.

Het totale aantal opleidingsverlaters onder mbo-studenten in hun eerste verblijfsjaar daalt, en het deel van de studenten dat wel met een andere opleiding herstart neemt verhoudingsgewijs toe. Deze verschuiving naar meer herstarters en minder uitvallers is positief. Tegelijkertijd is de gemaakte studiekeuze voor meer dan een vijfde van de studenten niet de juiste gebleken. Dat roept ook de vraag op in hoeverre de gekozen aanpakken rondom LOB en de overstap vo-mbo effectief zijn en op het juiste moment worden ingezet. Zijn er meer of ook andere acties nodig, of moet het switchen van opleiding niet als een probleem worden gezien, maar als manier voor een jongere om het goede pad te vinden?

2.6 Nieuwkomers in de regio

Tot slot kijken we naar het thema nieuwkomers. Nieuwkomers kunnen ook gezien worden als jongeren in een kwetsbare positie. Uit onderzoek¹⁸ komt naar voren dat de toegang tot onderwijs van nieuwkomers kwetsbaar is en zij (daardoor) een groot risico op uitval hebben. Uit recent onderzoek naar de schoolloopbanen van leerlingen van het Taalcentrum te Amersfoort¹⁹ komt naar voren dat de doorstroom van jongeren jonger dan 18 vanuit het Taalcentrum naar vervolgonderwijs doorgaans vrij succesvol is in termen van onderwijsdeelname en beperkte uitval, maar dat het bereikte onderwijsniveau wel veel lager is dan dat van leeftijdsgenoten. Voor jongeren die ná hun 18^e (pas) uitstromen van het Taalcentrum is de situatie problematischer, omdat de onderwijsmogelijkheden veel beperkter zijn. Een relatief groot deel wordt na uitstroom direct vsv'er.

18 Jager, A., e.a. (2019). *Werkdocument Nieuwkomers in de regio Utrecht: eerste verkenning*. Nijmegen: KBA Nijmegen.

19 Jager, A., & Eimers, T. (2021). *Monitor uitstroom Taalcentrum. Schoolloopbanen van oud-leerlingen Taalcentrum RMC-subregio Eem*. Nijmegen: KBA Nijmegen.

In deze meting kijken we naar de onderwijssituatie van de groep nieuwkomers, gedefinieerd als jongeren zonder BSN.²⁰ Deze afbakening van de doelgroep kent diverse beperkingen en is niet goed vergelijkbaar met de doelgroep die in het onderzoek bij het Taalcentrum is onderzocht. Het beeld wat in deze monitor naar voren komt is dan ook anders dan de uitkomsten uit het onderzoek bij het Taalcentrum.

In de subregio Eem is één AZC gevestigd. Daar verblijven enkel gezinnen met minderjarige kinderen die geen recht (meer) hebben op verblijf in Nederland. Onduidelijk is of de jongeren die in dit onderzoek als nieuwkomer zijn gedefinieerd (zij zonder BSN) de jongeren betreffen die in dit AZC verblijven of zijn verbleven.

Van alle nieuwkomers (tot 23 jaar) gaat slechts 8 procent naar school. Met name boven de 18 jaar volgen vrijwel geen jongeren nog onderwijs. Maar ook onder de 18 volgen veel jonge nieuwkomers geen opleiding. Daardoor zijn bijna alle nieuwkomers vsv'er. De meeste vsv'ers zijn oude vsv'ers. Voor hen is het al een aantal jaar geleden dat zij nog onderwijs volgden. Eén op de vijf vsv'ers heeft zelfs helemaal geen onderwijs gevolgd in Nederland.

Tabel 11 – Situatie in onderwijs van nieuwkomers* (%)

	16-17 jaar	≥ 18 jaar	Totaal
In onderwijs	93	59	69
Niet in onderwijs			
- startkwalificatie behaald	0	9	6
- geen startkwalificatie, eindonderwijs	-	5	4
- geen startkwalificatie, vsv	7	27	21
Totaal N (= 100%)	265	613	878

* gedefinieerd als jongeren zonder BSN

20 Deze afbakening is beperkt; er zijn ook diverse nieuwkomers mét BSN. De groep nieuwkomers is lastig in kaart te brengen, omdat goed cijfermateriaal ontbreekt. Partijen - landelijk, regionaal, gemeenten - hebben slechts zicht op een deel van de doelgroep. Registratie is lastig en complex en individuele monitoring (waar is iemand) is een knelpunt. De doelgroep verdwijnt makkelijk uit beeld door verhuizingen naar andere gemeenten, vertrekt naar het land van herkomst of verdwijnt in de illegaliteit. Om toch een indicatie te kunnen geven van de onderwijsdeelname en loopbanen van nieuwkomers kijken we in de monitor naar een specifieke groep, namelijk de jongeren (tot 23 jaar) die (nog) geen burgerservicenummer (BSN) hebben. Dit zijn bijna allemaal nieuwkomers die geen verblijfsstatus hebben, vaak omdat zij pas kort in Nederland zijn of omdat zij niet (meer) in Nederland mogen verblijven (illegaal verblijf of in afwachting van vertrek). Deze keuze is gemaakt om praktische redenen: de doelgroep zonder BSN is eenvoudig uit de bestanden te halen en een lijst van andere nieuwkomers ontbreekt vanwege de hiervoor genoemde redenen.

Tabel 12 – Laatste jaar onderwijs van vsv-ers onder de nieuwkomers* (%)

Geen startkwalificatie, laatste jaar onderwijs	16-17 jaar	≥ 18 jaar	Totaal
(Nog) geen onderwijs gevolgd	21	10	11
Laatste jaar 2019	32	18	20
Laatste jaar 2018	5	21	20
Laatste jaar 2017 of eerder	42	51	49
Totaal N (= 100%)	19	166	185

* gedefinieerd als jongeren zonder BSN

Omdat niet goed duidelijk is welke jongeren de nieuwkomers in dit onderzoek precies omvatten (uitgeprocedeerde asielzoekers of ook jongeren die wel in Nederland mogen blijven), is ook niet goed duidelijk hoe de hierboven cijfers precies geïnterpreteerd moeten worden. Dat zou voor meer duiding verder onderzocht moeten worden.

Conclusie

Nieuwkomers kunnen gezien worden als een kwetsbare groep jongeren, in ieder geval wat betreft hun onderwijsloopbaan. Vrijwel geen enkele jongere in de doelgroep van nieuwkomers die in dit onderzoek is bekeken volgt onderwijs. Meer duiding is nodig om deze cijfers goed te kunnen interpreteren.

